

Toename van Zeehonden (*Phoca vitulina*) in de Waddenzee

In 1991 is het aantal Zeehonden in de Waddenzee met een kwart toegenomen tot 750 stuks, zo blijkt uit een telling van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Volgens Lenie 't Hart van het Zeehonden-centrum in Pieterburen is de toename niet te danken aan een geboortegolf, maar aan migratie van Zeehonden van de Duitse Waddenzee naar het Nederlandse deel van de Waddenzee. Er zijn in de Nederlandse Waddenzee slechts zes Zeehonden meer geboren dan in 1990.

Bron: Algemeen Dagblad,
7 december 1991

Grijze Zeehond (*Halichoerus grypus*) bij Hindeloopen gevangen

Een drie jaar oude Grijze Zeehond is in juni gevangen in de jachthaven van Hindeloopen. Het dier is mogelijk door de sluizen bij Kornwerderzand gezwommen. Het was de eerste zeehond in het IJsselmeer sinds de afsluiting van de Zuiderzee. De Grijze Zeehond was twee maanden eerder uit een Duits opvangcentrum vrijgelaten bij Vlieland.

Bron: NRC-Handelsblad,
24 juni 1991

Deens Olympisch winterteam draagt zeehondenjacks (*Phocidae*)

Wanneer op 8 februari de Olympische Winterspelen in Frankrijk een aanvang zullen nemen, zal het Deense team tijdens de openingsceremonie in Albertville jacks dragen van Groenlandse zeehonden-huiden. Protesten van de

Franse dierenbescherming bleven zonder effect. Overigens is van koningin Margarethe van Denemarken bekend dat zij vaak jassen van zeehondehuiden draagt, die een gift zijn van de Inuit uit de autonome provincie Groenland.

Bron: The European, 6 december 1991.

Japan gaat gebruik drijfnetten stoppen

Onder druk van de internationale opinie heeft de Japanse regering gisteren verrassend besloten de visvangst met drijfnetten, de beruchte 'muren des doods', waarmee alle leven in zee wordt vernietigd, voor het eind van 1992 volledig te verbieden.

Met de tientallen kilometers lange, vooral bij het vissen naar inktvis in de Stille Oceaan gebruikte, netten wordt over een groot gebied alle leven uit zee opgehaald. Ook bedreigde soorten als walvissen of dolfinen sterven er een gruwelijke dood in.

Bron: De Telegraaf van 27 november 1991.

Noorwegen hervat jacht op walvissen (*Cetacea*)

Noorwegen laat de jacht op Dergwalvissen voor wetenschappelijke doeleinden weer toe. In Oslo werd gisteren bekend dat de regering de vangst van vierhonderd Dergwalvissen in de komende drie jaar heeft goedgekeurd.

Een woordvoerder van de milieu-organisatie Greenpeace in Noorwegen, Ingrid Berthinussen, noemde de beslissing 'ongelooflijk'. Ze zei dat achter de vangst geen wetenschappelijk belang steekt, maar alleen die van de vissersgemeenschap. Minister van Buitenlandse Zaken Thorvald Stol-

tenberg sprak echter van 'een onaantastbare en serieuze basis' voor het weer toelaten van de vangst. De regering in Oslo stopte de vangst in 1989 onder druk van de VS.

Bron: De Gooi- en Eemlander van 4 december 1991.

Internationale prijs voor aids-expert (*Phocidae*, *Delphinoidea*)

De 43-jarige aids-expert prof. dr. Ab Osterhaus van het Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in Bilthoven heeft een internationale Zwitserse farmacieprijs gekregen voor zijn werk op het terrein van de diergeneeskunde.

De prijs van f 60.000,- wordt in februari in Basel uitgereikt. Voor de internationale jury speelde het vaccin dat Osterhaus in samenwerking met de zeehondencreche van Lenie 't Hart in Pieterburen heeft ontwikkeld een grote rol. Het virus hield in 1988 huis onder de zeehonden in de Waddenzee. Osterhaus houdt zich in Bilthoven bezig met aidsonderzoek op apen en katten.

Naast zijn werk op het instituut in Bilthoven is de diergeneeskundige als hoogleraar verbonden aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Zijn werkzaamheden op de universiteit worden ondersteund door vier medewerkers van Pieterburen. Ze houden zich bezig met virusonderzoek op zeezoogdieren. Momenteel werkt Osterhaus aan een vaccin tegen het virus dat verantwoordelijk is voor de dood van vele dolfinen in de Middellandse Zee.

Bron: Dagblad De Telegraaf, 17 januari 1992.

Grofwild

In een speciaal grofwildnummer van de Nederlandse Jager

uit andere tijdschriften

wordt aandacht besteedt aan Edelherten, Damherten, Wilde Zwijnen, Moeflons en Reeën. De onderwerpen van het themanummer gaan over de jacht op het Edelhert, levensbedreigende ongemakken en reewildziekten, ontwikkeling van de zwijnenstand, status van Moeflons, biologie van het Wilde Zwijn, de Edelherten op de Veluwe en het Limburgse reewildbeheer model.

Hoewel 'de jagers' veelal een andere visie en praktijk hebben van wildbeheer als 'de natuurbeschermers', hebben zij duidelijk hun eigen deskundigheden op het gebied van wild en wildbeheer. In de jagerstijdschriften zijn dan ook regelmatig artikelen te vinden met voor zoogdierenthousiasten interessante informatie. Het is wat jammer dat deze artikelen in de jagerstijdschriften en zo ook in het speciale grofwildnummer van de Nederlandse Jager worden verontreinigd met een zo verongelijk gevoel ten opzichte van de 'natuurbescherming'. Om het bij slechts één voorbeeld te houden: zo wordt gereageerd op het om milieuhygiënische redenen ingestelde verbod om op terreinen van 'Natuurmonumenten' nog loodhagel te gebruiken met de formele reactie dat het risico van ongelukken door het gebruik van staalhagelmunitie volledig voor rekening van 'Natuurmonumenten' komt. Men zou zich kunnen afvragen of een waarschuwing aan de jagers om voor staalhagel veilige geweren te gebruiken meer op zijn plaats was geweest dan deze in het tijdschrift en in een persbericht geuite emotionele reactie. De milieuproblematiek van de loodhagel is immers al vele ja-

ren bekend en een milieuvriendelijk gedrag is noodzakelijk in iedere sector van de samenleving. Het verbod had men al lang geleden kunnen zien aankomen en het mag een wonder heten dat het verbod op loodhagel nog zo lang op zich heeft laten wachten en nog maar zo beperkt van toepassing is.

Grofwildnummer 1991. De Nederlandse Jager 96 (16): 27 augustus 1991.

Dansende Bruine Beren (*Ursus arctos*)

In sommige landen, zoals het EG-land Griekenland, behoort het tot de volksvermaken een beer te laten 'dansen'. Dit 'dansen' wordt de beer op pijnlijke wijze aangeleerd door hem op hete kolen te zetten en tegelijkertijd op een trommel te slaan om hem zo bij het geluid van een trommel te conditioneren op het 'dansen'. In Griekenland leven nog ongeveer 120 beren in het wild.

Bron: De Telegraaf, 9 juli 1991
Zie ook Chris Hellier (1991): The unbearable sadness of dancing. Dancing Bears. BBC Magazine World, May 1991: 26-31.

Per jaar in ons land 8000 Reeën (*Capreolus capreolus*) geschoten

Jaarlijks worden in Nederland achtduizend Reeën, 1300 Wilde Zwijnen en vierhonderd Edelherten geschoten. Bovendien een half miljoen Hazen en Konijnen en achtduizend Vossen.

Door de jacht wordt het reeënbestand op 25.000 stuks gehouden, de Edelherten op 900 stuks en de Wilde Zwijnen op 750 stuks.

Dit blijkt uit de cijfers van de nieuwe nota Jacht en Wildbe-

heer van staatssecretaris drs. J.D. Gabor van Natuurbeheer.

Bron: De Telegraaf, 14 december 1991.

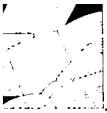
'Actieplan Hondachtigen' (*Canidae*)

Onlangs is door de IUCN uitgegeven het rapport Foxes, Wolves, Jackals and Dogs onder redactie van J.R. Ginsberg & D.W. MacDonald. Hierin is zo uitvoerig mogelijke informatie opgenomen van alle 34 soorten hondachtigen. Het rapport komt tot de conclusie dat de familie buitengewoon divers is en dat het niet mogelijk is een beschermingsplan voor alle hondachtigen op te stellen. De kennis, de status en het beheer van de verschillende soorten is sterk uiteenlopend maar opmerkelijk weinig soorten verkeren in echt grote problemen. Negen soorten zijn zeldzaam of bedreigd en drie daarvan worden echt met uitsterven bedreigd. Het rapport bevat 116 bladzijden en het is Engelstalig. Het is te bestellen door f 30,- (inclusief verzendkosten) over te maken op giro 952 751, ten name van TRAFFIC-Nederland, Zeist onder vermelding van 'Actieplan Hondachtigen/TRAFFIC'.

Kreveld, A. van (1991): De hondachtigen: 34 soorten, 34 toekomstverwachtingen. Panda 27 (9): 10-13.

Viaduct bij De Bilt blijft voor het wild

De gemeenteraad van De Bilt heeft besloten dat er geen weg meer moet worden aangelegd onder een al jaren gereedliggend viaduct in de gemeente. Het viaduct wordt geheel overgelaten aan het wild. Dagerlijks komen zo tientallen

uit andere tijdschriften

Reeën, Hazen, Konijnen, Vossen en marterachtigen veilig aan de andere kant van de A28, de snelweg tussen Utrecht en Amersfoort.

De voetgangersbrug over de A28 bij De Bilt biedt een mooi overzicht. Aan de ene kant de bossen, richting Utrechtse Heuvelrug, aan de andere kant de weilanden en boomgaarden van het Kromme-Rijng gebied. Onder de wandelbrug spoedt de mens in blik over het asfalt, twaalf stroken breed. John de Greeff, boswachter van Het Utrechts Landschap, zegt dat niemand had verwacht dat er zo veel auto's zouden komen. Het is moeilijk voor een dier om er levend overheen te komen.

Iedere morgen worden de sporen over het viaduct geteld. Het gladstrijken van het zand met een grote balk is elke keer weer een hele klus. Maar het is lonend.

Bron: Dick van Eijk in NRC/Handelsblad 27 mei 1991.

Themanummer Begrazing

Het oktobernummer van De Groene Hollander is geheel gewijd aan begrazing in Noord-Holland. Naast een aantal artikelen over specifieke terreinen in de provincie is er ook een achtergrondverhaal over de voorbereidingen die nodig zijn om tot begrazing over te gaan.

Een los nummer is te bestellen door f 4,- over te maken op giro 2 635 373 ten name van de Stichting VNLB, Haarlem, onder vermelding van 'No. 17/18 De Groene Hollander'.

Limburgse dassencensus (*Meles meles*)

In 1990 zijn van februari tot en met mei alle bekende

burchtlokaties (ook vervallen en verdwenen burchten) systematisch bezocht. Daarbij zijn ook nieuwe burchten ontdekt. In de provincie zijn 303 belopen burchten geconstateerd, waarvan in geheel Zuid-Limburg in het totaal 239 belopen burchten. Er zijn zestien subpopulaties onderscheiden.

Jansen, S. & W. Jansen (1991): De Limburgse Dassencensus 1990. Natuurhistorisch Maandblad 80 (12): 223-229.

Hermelijn (*Mustela erminea*) verdween uit duinen

In de jaren zeventig en tachtig zijn de hermelijnenpopulaties in de vastelandsduinen sterk achteruitgegaan en uiteindelijk verdwenen. Jaap Mulder beargumenteert dat de achteruitgang van de Hermelijnen een gevolg is van de verspreiding en vestiging van Vossen in de duinen tijdens die zelfde periode. De preciese werking van het mechanisme is niet vastgesteld.

Mulder, J. (1991): De Hermelijn verdween uit het duin. Duin 13 (4): 4-7.

Nieuw reglement voor handel in wild levende soorten beter te beschermen

Krokodillen in de badkuip, slangen onder het bed en een Jachtluipaard in de salon, helaas ziet men dergelijke dingen niet alleen in James Bondfilms. Brave Euroburgers houden er ook wel van om op een gezellig avondje hun schattige babypanter aan vrienden te laten zien.

Maar toch is de handel in wilde dieren die met uitsterven worden bedreigd, in de Europese Gemeenschap verboden. Alle lidstaten hebben de con-

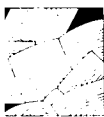
ventie ondertekend inzake de internationale handel in het wild levende flora en fauna (CITES) die sedert 1984 op het hele grondgebied van de EG van toepassing is. Maar in de loop der jaren is het noodzakelijk geworden bepaalde soorten te beschermen die misschien tien jaar geleden niet werden bedreigd. En om deze kwestie op te lossen heeft de EG-commissie een nieuw reglement voorgesteld. Dit voorziet erin dat nieuwe dieren en planten op de lijst van de CITES-conventie van bedreigde soorten kunnen worden bijgeschreven. Het nieuwe reglement kent ook een versnelde procedure zodat een soort waarvan wordt geconstateerd dat zij met uitsterven wordt bedreigd, niet geheel van de aardbodem is verdwenen op het moment dat de handel erin wordt verboden.

Het voorstel werd door de lidstaten in eerste lezing gunstig ontvangen. Indien dit ook het geval is bij de tweede lezing kan het nieuwe reglement reeds op 1 januari 1993 van kracht worden. Dat zal voorlopig de sjacheraars in dierenleed niet weerhouden hun smerige praktijken voort te zetten. Maar door allerlei maatregelen loopt deze handel steeds terug en zal uiteindelijk geheel verdwijnen.

Bron: Eurofocus nummer 39, bladzijde 7 (1991).

Beekjes, barrières voor muizen? (*Microtidae*)

Bij een eerste oriënterend onderzoek naar de eventuele barrièrevorming van beekjes en waterlopen zijn Bosmuizen en Aardmuizen langs een anderhalve meter brede, langzaamstromende beek gevangen en uitgezet op de tegen-

overliggende oever. De terugvangsten van deze dieren vonden plaats op de oever waar de eerste vangst plaatsvond. De conclusie luidt dan ook dat dergelijke stroompjes geen probleem vormen voor de betreffende muizensoorten.

Haye, M. la (1991): Beekjes, barrières voor muizen? *Amoeba* 65 (8): 14-15.

Veldmuizen (*Microtus arvalis*) bedreigen bosaanleg

De laatste jaren wordt er veel snelgroeiend bos aangelegd, vaak zonder voorafgaande grondbewerking op voormalige landbouwgrond, in vooral de Randstad. In de ontstane, verruigende biotoop met een hoge dichtheid aan jonge boompjes vinden Veldmuizen een goede biotoop en zijn kunnen schade toebrengen aan wortels en bast.

Het artikel brengt de risico's van muizen aantasting onder de aandacht en geeft aanbevelingen voor preventieve beheersmaatregelen om de aantastingen te voorkomen.

Moraal, L.G. & E.M. Kuiper (1992): Veldmuizen bedreigen bosaanleg op landbouwgrond. *Bosbouwvoorlichting* 31 (1): 6-8.

Gemerkte *Nathusius'* Dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) uit Letland in Bretagne

Op 11 april 1990 werden bij het vangen en ringen van Watersnippen om 23.00 uur te Falguérec (Morbihan), 5 kilometer ten zuiden van Vannes, Bretagne, Frankrijk negen dwergvleermuizen gevangen waarvan er een aan de vleugel was gemerkt met een aluminium merkteken uit Letland. Het betrof een volwassen mannetjes *Nathusius'* Dwerg-

vleermuis die op 21 augustus 1986 te Pape in Letland van het merk was voorzien. De afstand van de plaats van merken tot de plaats waar de gemerkte vleermuis werd aangetroffen bedraagt 2100 kilometer. Zie ook bladzijde 176.

Bron: Penn ar Bed nummer 138, september 1990, bladzijde 30.

Bunkers en vleermuizen (*Chiroptera*)

De auteur beschrijft de mogelijkheden om met betrekkelijk eenvoudige middelen de resterende bunkers uit de Tweede Wereldoorlog in te richten en geschikt te maken als winterverblijf voor vleermuizen. Dit is in het bijzonder het geval wanneer de bunkers zo in het landschap kunnen worden ingepast dat zij aansluiten op landschapselementen als heggen, houtsingels en dergelijke die foeragerende dieren min of meer automatisch naar deze winterslaapplaatsen toeleiden.

Voûte, A.M. (1991): Bunkers en vleermuizen. *De Groene Hollander* (19): 29-32.

Mopsvleermuis (*Barbastella barbastellus*) uitgestorven in ons land?

De ruïne van het voormalige jongenspensionaat Sint Joseph bij Sluis herbergde tot voor kort de enige bekende winterverblijfplaats van de Mopsvleermuis in Nederland. De dichtstbijzijnde bekende andere populaties bevinden zich in Zuidoost-België en Duitsland. In 1991 zou de ruïne worden gesloopt en na een inventarisatie waarbij onder andere drie Mopsvleermuizen werden gevonden, is een poging ondernomen om de sloop te stoppen. In een later stadium werden echter geen Mopsvleermuizen meer aan-

getroffen, maar wel vuurresten en rook in de kelders... Er zijn enkele mogelijk andere verblijfplaatsen geschikt voor Mopsvleermuizen in de omgeving. Inventarisaties in het huidige winterseizoen moeten leren of de Mopsvleermuis in Nederland tot het verleden behoort of dat de dieren zich elders hebben kunnen vestigen.

Bekker, J.P. (1991): Laatste winterverblijfplaats van de mopsvleermuis in Nederland? *'t Duimpje* 17 (3): 6-8.

Jaaggedrag van vleermuizen (*Chiroptera*)

Op een zomerkamp in de Kempen van de zoogdierwerkgroep van de jeugdbonden zijn tien vleermuissoorten waargenomen: Gewone Dwergvleermuis, Ruige Dwergvleermuis, Franje-staart, Vale Vleermuis, Baardvleermuis, Watervleermuis, Bosvleermuis, Rosse Vleermuis, Laatvlieger en Grootoorvleermuis. Van de soorten waarvan voldoende waarnemingen zijn verricht zijn de vlieghoogtes in bos (zeven soorten) genoteerd en de vliegpatronen (vier soorten).

Spoelstra, K. (1991): Het jaaggedrag van vleermuizen. *Amoeba* 65 (8): 9-11.

Zoogdiereninventarisatie in Houthulst (België)

Bij een weekendinventarisatie zijn de volgende zoogdieren in het bos van Houthulst aangetroffen: Bosmuis, Rosse Woelmuis, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis, Dwergvleermuis, Rosse Vleermuis, Watervleermuis, Egel, Konijn, Wezel en Bruine Rat.

Vanacker, S. (1991): Zoogdiereninventarisatie in Houthulst. *Amoeba* 65 (8): 12-13.